

# Gdyby



WANDA EWA BRZESKA

## Gdyby

Przed snu godziną wciąż porządkujesz  
Wypadki w myślach splątane,  
Dziś je rozwikłać darmo próbujesz —  
Jak gąszcza są cmentarniane.

Pragniesz naruszyć ich nieodmienność,  
Odwrócić zdarzeń przyczyny,  
Wciąż nieuchronną zmieniasz kolejność,  
Przestawiasz tamte terminy.

Klisza tych wspomnień pełna jest cienia,  
A tak wyraźna i ostra!  
— Gdybym... — rozmyślasz — wytrwał w milczeniu,  
Może by żyła ma siostra...

Strzał w wymiecionej, niemej ulicy —  
Syn biegnie z chustką na czole...  
— Gdyby się wówczas ukrył w piwnicy,  
A nie biegł z chłopcami w pole...

Gdyby ten papier siostra na Szucha<sup>1</sup>  
W noc podpisała inaczej...  
Gdyby nikt w tamten świt nie podsłuchał  
I nie podpatrzył, że płacze...

Gdyby...

Pamięć, Wspomnienia

---

<sup>1</sup> ulica w Warszawie (Aleja Szucha 25), przy której w czasie drugiej wojny światowej znajdowała się m.in. siedziba Gestapo, czyli niemieckiej tajnej policji państwowej. Prace Gestapo podzielone były pomiędzy pięć referatów, zajmujących się następującymi kwestiami: zwalczanie polskiego ruchu oporu; kościoły, wolnomularstwo, sprawy żydowskie; wywiad, zakładnicy, więzienie śledcze, emigranci i cudzoziemcy; kontrwywiad, szpiegostwo gospodarcze, sprawy graniczne i paszportowe, dezterterzy z armii niemieckiej; zbieranie i analiza informacji, donosy i meldunki konfidentów. Przy Szucha przetrzymywano, przesłuchiowano i torturowano więźniów politycznych, w tym członków ruchu oporu, a także osoby podejrzane o sprzeciw wobec niemieckiego okupanta. Cele znajdowały się w suterenie, śledztwo prowadzono także na wyższych piętrach.

Niemcy stosowali w celu wydobycia informacji najróżniejsze tortury fizyczne i psychiczne w tym: bicie, przypalanie, przyduszanie, szczucie psami, miażdżenie palców i genitaliów, wieszanie na skutych z tyłu rękach, łamanie kości, wybijanie zębów, uszkodzanie gałek ocznych, rażenie prądem elektrycznym, podtapianie, wrywanie paznokci oraz wbijanie pod nie stalowych igieł.

Gmach przetrwał wojnę, w 1946 pomieszczenia piwnic więzienia Gestapo przy al. Szucha 25 w Warszawie uznane zostały za miejsce martyrologii, świadectwo męki i bohaterstwa Polaków, a sam areszt stał się zaczątkiem muzeum. W 1952 powstało w tym miejscu Mauzoleum Walki i Męczeństwa w Warszawie (obecnie filia Muzeum na Pawiaku). [przypis edytorski]

---

Wszystkie zasoby Wolnych Lektur możesz swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać pod warunkiem zachowania warunków licencji i zgodnie z *Zasadami wykorzystania Wolnych Lektur*.

Ten utwór jest w domenie publicznej.

Wszystkie materiały dodatkowe (przypisy, motywy literackie) są udostępnione na *Licencji Wolnej Sztuki 1.3*. Fundacja Wolne Lektury zastrzega sobie prawa do wydania krytycznego zgodnie z art. Art.99(2) Ustawy o prawach autorskich i prawach pokrewnych. Wykorzystując zasoby z Wolnych Lektur, należy pamiętać o zapisach licencji oraz zasadach, które spisaliśmy w *Zasadach wykorzystania Wolnych Lektur*. Zapoznaj się z nimi, zanim udostępnisz dalej nasze książki.

E-book można pobrać ze strony: <https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/brzeska-gdyby/>

Tekst opracowany na podstawie: Wanda Ewa Brzeska, *Garść ziemi*, Spółdzielnia Wydawnicza "Walbrzych", 1947.

Wydawca: Fundacja Wolne Lektury

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Wolne Lektury (<http://wolnelektury.pl>). Dofinansowano ze środków Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury – państwowego funduszu celowego. Reprodukacja cyfrowa wykonana przez fundację Wolne Lektury z egzemplarza pochodzącego ze zbiorów Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Maria Świątlik, Paulina Choromańska.

*Wesprzyj Wolne Lektury!*

Wolne Lektury to projekt fundacji Wolne Lektury – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

*Jak możesz pomóc?*

Przekaż 1,5% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Wolne Lektury, KRS 0000070056.

Wspieraj Wolne Lektury i pomóż nam rozwijać bibliotekę.

Przekaż darowiznę na konto: *szczegóły na stronie Fundacji*.